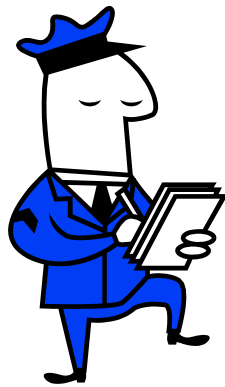

Vejledning om sikkerhed ved feltarbejde

Generelle retningslinjer

Institut for Biologi
Aarhus Universitet
2020

Opdateret 19.05.2020
-/lkh

Indhold

	<u>Side</u>
1. Indledning	2
2. Sæt dig ind i reglerne.....	2
3. Kommunikation og tilkaldelse af hjælp.....	2
4. Ansvar og pligter (APV).....	3
5. Sygdom og forebyggelse og førstehjælp	3
5.1 Specielt om skovflåter	4
5.2 Fugleinfluenza og smitterisiko	4
5.3 Yderligere information om sygdomsrisici	4
6. Underretning ved uheld og nødsituationer	4
7. Forsikring.....	5
8. Transport.....	6
9. Feltarbejde af speciel karakter	6

1. Indledning

Formålet med denne feltinstruks er for medarbejdere og tilknyttede personer i Institut for Biologi, Aarhus Universitet at:

- sikre den nødvendige teoretiske baggrund for at kunne gebærde sig sikkert i felten
- sikre en fælles høj standard for sikkerhedsrelaterede aktiviteter under feltarbejde uanset hvor de foregår
- øge den generelle bevidsthed om sikkerhed under feltarbejdet

således at ulykker og skader undgås i videst mulige omfang.

Denne vejledning er udarbejdet med det mål at samle relevant, kendt viden relateret til sikkerhedsforhold ved feltarbejde. Denne generelle vejledning er gældende for feltarbejde såvel i Arktis, i troperne som i tempererede egne og er meget vigtig at kende **inden** afrejse.

Da denne vejledning er et statisk dokument, som dog ajourføres med mellemrum, så kan der desværre være links i teksten, der ikke længere virker. Det anbefales derfor at Google på søgeordene, hvis dette skulle ske.

2. Sæt dig ind reglerne

Hvis du rejser på feltarbejde uden for Danmark, så er det vigtigt, du sætter dig ind i de evt. specielle regler for det pågældende land. Søg evt. via nøgleordene arbejdsmiljø og land.

3. Kommunikation og tilkaldelse af hjælp

Feltarbejdere skal være udstyret med tilstrækkeligt kommunikationsudstyr. Alt efter hvor man befinder sig, kan der være variationer i, hvilke kommunikationsudstyr der fungerer bedst.

Undersøg om der er dækning for mobiltelefonen, ellers må du tage andre forholdsregler.

Feltarbejde, hvor mobildækning ikke er mulig, skal som minimum være udstyret med en iridiumtelefon. I øde dele, f.eks. i dele af Grønland, suppleres iridiumtelefonen altid med en Personal Locator Beacon (PLB) eller en Spot Satellite Messenger. Til lokal kommunikation, f.eks. imellem de forskellige feltarbejdere indenfor et begrænset område, kan VHF-radio til intern kommunikation være en fornuftig sikkerhedsforanstaltning. Ved feltarbejde skal feltarbejdere og feltlederen vurdere, om der er behov for at aftale faste meldetidspunkter fra feltarbejdere til en 'hovedbase' eller en kontaktperson, som ikke deltager i feltarbejdet. Som hovedregel skal feltarbejderne melde tilbage på fast aftalte tidspunkter mindst en gang om dagen til hovedbasen eller kontaktpersonen. I forbindelse med disse samtaler, skal feltarbejderen give besked hvis aftalte planer ændres.

Ved feltarbejde og færdsel i øde områder **bør** man altid være mindst to personer (behøver ikke være fra BIOS begge to) – uanset opgavens størrelse, med mindre man medbringer egnet kommunikationsudstyr og i øvrigt opholder sig i et område, hvor der er tilstrækkelig dækning.

Ved særligt risikofyldt arbejde, **skal** man mindst være to personer, og flere end to personer ved arbejdsopgaver der kræver flere personer, for at personerne kan udføre sikkert og forsvarligt arbejde. For eksempel kræver dykkerloven udover dykkeren både en dykkerassistent og en handy-mand - altså minimum tre personer. Eksempler på særlig risikofyldt arbejde er dykning, sejlads i jolle eller gummibåd, brug af snescooter i øde områder, klatring i fuglefjeld m.v.

4. Ansvar og pligter (APV)

Projektlederen har ansvaret for, inden arbejdet påbegyndes, at udarbejde en plan for feltarbejdet (risikovurdering laves efterhånden, som man bliver bekendt med arbejdsplanen (APV)), så alle feltarbejdere ved, hvordan der kan arbejdes arbejdsmiljømæssigt forsvarligt på projektet. Den, som er projektleder/vejleder (her også PhD), er også ansvarlig for sine studerendes sikkerhed.

Er projektlederen ikke til stede som den ansvarlige person for sikkerheden, udpeger vedkommende en person, en såkaldt feltleder, der tager sig af sikkerheden.

Ved feltarbejde i Danmark kan man sagtens udarbejde en generel risikovurdering (APV) for f.eks. en forsøgsmark.

Det er projektlederens ansvar at sørge for, at sikkerhedsudstyret på feltarbejde på forhånd er kontrolleret og i orden. Selv på kortvarige feltophold skal feltarbejderne have et minimum af nødvendige reservedele og værktøj med for enkle reparationer og dagligt vedligehold af f.eks. feltudstyr og transportmiddel, med mindre ting kan skaffes hurtigt (hvis feltarbejdet foregår tæt på by).

Gennemgang af udstyr **kan** overdrages til feltarbejderen, som så skal melde tilbage til projektlederen, at tingene er ok og tjekket. Feltarbejdere **skal**, hvor det påkræves, bruge egnet sikkerhedsudstyr i forbindelse med feltarbejde.

På forskningsstationer fungerer logistiklederen som feltleder for aktiviteter på stationsområdet, mens de relevante projektledere er ansvarlige for sikkerheden ved feltarbejde.

5. Sygdom, forebyggelse og førstehjælp

Det skal inden rejsens start undersøges, hvilke risici der er for smitte med sygdomme under feltarbejdet.

Se de mere om hyppigt forekomne infektionssygdomme i udlandet på dette link:

<http://www.rejsemedicin.dk/Sygdomme.aspx>

Ved feltarbejde i vandløb, søer og vådområder er der risiko for vandbårne sygdomme (parasitter). Anvend derfor altid handsker under feltarbejdet.

Alt afhængig af hvilket land man rejser til, anbefales/kræves nogle bestemte vaccinationer.

Det anbefales at tjekke, hvilke vaccinationer du skal have, på [Vaccineportalen](#).

Feltarbejdere bør, som minimum have en gyldig stivkrampevaccination. Bakterien, som forårsager stivkrampe, findes ikke i alle steder i verden, men for at undgå stivkrampeudbrud under arbejdet, som følge af smitte med denne bakterie tilegnet før afrejse, bør feltarbejdere vaccineres mod stivkrampe.

Projektlederen skal sikre sig, at der findes en nødhjælpssække/-taske med nærmere specificeret indhold til hver enkelt feltarbejder, så man selv kan behandle mindre skader. Projektlederen skal endvidere overveje, om der skal være ekstra førstehjælpsudstyr, som kan bruges til mere omfattende uheld. Det anbefales f.eks. at medbringe sit personlige ”rejseapotek”, eksempelvis antibiotika til selvbehandling af rejsediarré i lande, hvor det kan være relevant.

Det anbefales, at man har gennemført et førstehjælpskursus og har fået et lægetjek, især ved feltarbejde i øde egne! Projektleder er ansvarlig for risikovurderingen, og omkostninger hertil betales af projektet.

5.1 Specielt om skovflåter

I tempererede egne skal man være opmærksom på forekomsten af skovflåt, som kan give [borreliose](#) eller [TBE](#), som begge kan give hjernehindebetændelse i svære tilfælde. Vigtigst er det at forebygge bid ved at have dækkende tøj på og tjekke sig over hele kroppen efter feltarbejde.

TBE er indtil videre mest set på Bornholm og det nordlige Skandinavien, men det er muligt at blive vaccineret for TBE (vær opmærksom på, at det skal ske over en længere periode inden afrejse, hvorefter den dækker i 3 år).

5.2 Specielt om fugleinfluenza

Fugleinfluenza og smitterisiko er beskrevet i særskilt vejledning. Se den på [Arbejdsmiljøsidén](#).

5.3 Yderligere information om sygdomsrisici

På en af nedenstående klinikker kan man blive vejledt mht. vaccinationer, og hvad det er en god ide at have i sit personlige ”rejseapotek”. Klinikken udfører alle vaccinationer og udskriver recepter på medicin.

Rejsemedicinsk Klinik
Banegårdspladsen 18
8000 Aarhus C
Tlf. 86 12 20 85
www.rejsemedicin.dk

Medicinsk Speciallægeklinik
Ringadecentret
Jens Baggesens Vej 90 B
8200 Aarhus N
Tlf. 86 75 29 09
www.mslk.dk

Statens Serum Institut
Artillerivej 5
2300 København S
Tlf. 32 68 32 68
serum@ssi.dk
<https://www.ssi.dk/Vaccination/Rejsevaccinationer.aspx>

6. Underretning ved uheld/nødsituationer

Institut for Biologi skal underrettes omgående, hvis der sker uheld eller ulykker med personer, samt hvis der opstår sygdomstilfælde, som kræver behandling.

Kontaktperson er:

- Viceinstituttlederen
- *eller* daglig arbejdsmiljøleder på tjenestestedet

Opstår der et uheld, en ulykke eller et sygdomstilfælde, kan man også kontakte SikkerhedsPartner direkte på tlf. +45 70 113 113 (opgiv kundenummer SP-89421111). Herefter skal kontaktpersonen på Institut for Biologi også underrettes.

Der skal tages stilling til:

- Om der er behov for evakuering (og igangsætter om nødvendigt denne)
- Om der er behov for anmeldelse af arbejdsulykke med orientering af arbejdsmiljølederen samt nærmeste leder.
- Om der er behov for involvering af forsikringsselskab (og tager i givet fald kontakt til dette)
- Om der er behov for hjemsendelse
- Om der er behov for krisehjælp

Læs mere om krisehjælp på:

<http://medarbejdere.au.dk/administration/hr/arbejdsmiljoe/beredskabogassistancer/>

Ved rejse i udland skal man inden udrejse aflevere en oversigt til nærmeste arbejdsleder, som bliver i Danmark, over de personer, som man ønsker, skal informeres i tilfælde af sygdom, uheld eller ulykke.

7. Forsikring

Institut for Biologi er omfattet af statens selvforsikringsordning, der omfatter alle risici, som normalt dækkes ved forsikringstegning, herunder reglerne i Lov om arbejdsskade-forsikring.

Tjenesterejseforsikringen er en del af statens selvforsikring og gælder for rejser til udlandet.

AU har ikke hjemmel til at tegne særlige tillæg-forsikringer. Dækning i lighed med SAR (Search and Rescue Insurance) sker via selvforsikringsordningen.

Vigtigt: Vær opmærksom på, at hvis du holder ferie i forbindelse med løsning af arbejdsopgaver i udlandet, så er der andre forsikringsregler, der gælder. Du skal kontakte dit private forsikringsselskab inden afrejse og forklare dem situationen. Vi har på vores arbejdsmiljøside samlet alle gældende regler via relevante links om forsikring og arbejdsskader. Tjek dem inden afrejse. **Husk under alle omstændigheder forsikringskort.** Tjek [forsikringssiden](#).

8. Transport af farligt gods

Farligt gods er: kemikalier, gasser, tøris, apparatur med radioaktive kilder og åbne radioaktive kilder (isotoper).

Aarhus Universitets sikkerhedsrådgiver for transport af farligt gods med fly, skib eller bil vindes her:

<https://medarbejdere.au.dk/administration/hr/arbejdsmiljoe/fysiskarbejdsmiljoe/kemi-og-biologi/sikkerhedsraadgiverfunktionen/>

Man skal være opmærksom på, at nogle af de materialer man skal anvende i forbindelse med feltarbejde vil være farligt gods ved transporten til og fra Grønland. De nødvendige papirer til transport af farligt gods fås ved AU's sikkerhedsrådgivere. I mange forskellige situationer har vi brug for stoffer eller materialer, som er helt naturlige i vores hverdag, men som når de skal transporteres, kræver ekstra bevågenhed.

Når farligt gods skal transporteres, afhænger reglerne af transportformen. Skal det transporteres på landevej, vil det være ADR konventionen som er gældende, hvis det er med skib, vil regelsættet hedde IMDG, og med fly er det IATA reglerne, som skal følges.

Hvis du er i tvivl, om noget er *farligt gods*, skal du også kontakte sikkerhedsrådgiveren.

9. Feltarbejde af speciel karakter

Arbejde i Højden/Mast

Når der arbejdes i en mast eller lignende for at montere eller servicere udstyr, kræves det, at man har et faldsikringskursus, godkendt udstyr og værnemidler til at klatre og foretage en eventuel redning af en kollega, som ikke selv kan komme ned.

Arbejdet skal foretages af 2-3 mand (3 mand, når det er over 60 m) og planlægges efter de gældende regler.

Det er et krav, at alle, der er direkte involveret i opgaven, skal være uddannet og ajourførte, vedrørende højderedning og førstehjælp.

Arktis eller troperne

Skal du på feltarbejde i de arktiske egne eller i troperne, eller skal du flyve med droner, så er der udarbejdet vejledninger specielt til disse områder, som **supplerer** denne vejledning.

Arbejde på både

Skal du ud i båd eller skib, så er der ligeledes udarbejdet specielle vejledninger til supplement. Se dem på [Arbejdsmiljøsidén](#).